



Zaaknummer : 01068226
Ons Kenmerk : ODH956817
Datum : 25-7-2024

Beschikking

Wet natuurbescherming - Soortenbescherming

Onderwerp

Op 20 april 2023 hebben wij de ontvangst geregistreerd van een aanvraag om ontheffing als bedoeld in artikel 3.8, eerste lid, en artikel 3.10, tweede lid, in samenhang met artikel 3.8, van de Wet natuurbescherming. De aanvraag heeft betrekking op het rooien en herplanten van populieren op diverse locaties in Den Haag en is aangevraagd namens de gemeente Den Haag. De aanvraag betreft het opzettelijk verstoren van de gewone dwergvleermuis, de ruige dwergvleermuis en de rosse vleermuis alsmede het beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis, de ruige dwergvleermuis, de rosse vleermuis en de boomarter. Ontheffing wordt gevraagd voor het overtreden van de verbodsbepalingen zoals genoemd in:

- artikel 3.5, tweede lid, van de Wet natuurbescherming voor wat betreft het opzettelijk verstoren van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), de ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*) en de rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*);
- artikel 3.5, vierde lid, van de Wet natuurbescherming voor wat betreft het beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), de ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*) en de rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*);
- Artikel 3.10, eerste lid, aanhef en onder b, van de Wet natuurbescherming voor wat betreft het opzettelijk beschadigen en vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de boomarter (*Martes martes*).

De ontheffing wordt aangevraagd voor de periode 15 augustus 2023 tot en met 15 maart 2026.

Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden. Op grond van het overgangsrecht in de Aanvullingswet natuur Omgevingswet is de Wet natuurbescherming nog van toepassing op deze procedure.

Besluit

Wij besluiten:

- I. de aangevraagde ontheffing te **verlenen** aan de gemeente Den Haag;
- II. de in het vervolg van dit besluit opgenomen voorschriften te verbinden aan deze ontheffing;
- III. de aanvraag en de aanvullende gegevens van 18 maart 2024 onderdeel te laten zijn van deze ontheffing;
- IV. dat deze ontheffing geldig is vanaf bekendmaking van dit besluit tot en met 31 december 2031.



Ondertekening

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
voor dezen,

ing. L. Hopman
Hoofd Toetsing & Vergunningverlening Milieu
van de Omgevingsdienst Haaglanden

Rechtsmiddelen

Voor de mogelijkheid rechtsmiddelen aan te wenden tegen deze beschikking wijzen wij op de desbetreffende tekst in het begeleidende schrijven.



VOORSCHRIFTEN

Algemene voorschriften

- 1 De ontheffinghouder dient:
 - a. de start van de werkzaamheden uiterlijk twee weken van te voren te melden (startmelding);
 - b. het ecologisch werkprotocol op te sturen bij de startmelding van de werkzaamheden;
 - c. relevante wijzigingen in de uitvoering één maand van tevoren te melden. Het betreft wijzigingen die van invloed kunnen zijn op de effectbeoordeling van de aanvraag en/of de uitvoering van de voorgestelde mitigerende en/of compenserende maatregelen;
 - d. de datum van beëindiging van de werkzaamheden uiterlijk één week van tevoren te melden.

Bovenstaande meldingen dienen gericht te worden aan de Unit Groen Bodem en Opsporing van de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid, Postbus 550, 3300 AN te Dordrecht, telefoonnummer 078-7708585, e-mailadres toezichtnatuur@ozhz.nl onder vermelding van 'flora en fauna'. De meldingen mogen schriftelijk of digitaal worden gedaan.

- 2 De ontheffinghouder is ervoor verantwoordelijk dat zijn personeel of derden die betrokken zijn bij de uitvoering van het project, op de hoogte zijn van de voorschriften in deze ontheffing en de maatregelen in het rapport 'Activiteitenplan vleermuizen en boomarter vervangen populieren' van 28 februari 2023 en de aanvullende gegevens van 18 maart 2024. Hiervoor dient een ecologisch werkprotocol te worden opgesteld en op de locatie aanwezig te zijn. In het ecologisch werkprotocol dient in ieder geval het volgende te worden opgenomen:
 - a. de voorwaarden zoals opgenomen in deze ontheffing;
 - b. aanduiding van de locatie van het plangebied;
 - c. de uit te voeren werkzaamheden;
 - d. de periode waarin de werkzaamheden uitgevoerd worden;
 - e. de mitigerende en compenserende maatregelen;
 - f. de momenten waarop ecologische begeleiding ingeschakeld wordt;
 - g. het logboek van de ecologische begeleiding dat door de deskundige wordt bijgehouden.
- 3 Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden dient een afschrift van deze ontheffing, het ecologisch werkprotocol inclusief het logboek van de ecologische begeleiding (i.c. controle, vrijgave werkzaamheden) op de locatie van de werkzaamheden aanwezig te zijn en op verzoek te worden getoond aan de daartoe bevoegde toezichthouders of opsporingsambtenaren. De genoemde documenten mogen, mits leesbaar, digitaal worden getoond.
- 4 De werkzaamheden dienen ecologisch begeleid te worden door een deskundige¹ op het gebied van de gewone dwergvleermuis, de ruige dwergvleermuis, de rosse vleermuis en de boomarter.

¹ Onder een deskundige wordt verstaan:

Een ecologisch deskundige is iemand die ecologisch advies geeft of werkzaamheden begeleidt op het gebied van leefgebieden en/of (beschermd) soorten. Hij of zij heeft schriftelijk aantoonbare ervaring en specifieke ecologische kennis, voortkomend uit een afgeronde mbo-, hbo- of universitaire opleiding, met als zwaartepunt Nederlandse ecologie.

De ecologisch deskundige heeft voldoende kennis en jarenlange ervaring om ecologisch onderzoek uit te kunnen voeren en advies te kunnen geven. Hij of zij:

- (her)kent de functionaliteit van leefgebieden van (beschermd) soorten;
- heeft kennis van de algemeen erkende onderzoeks- en monitoringsmethoden;
- kan resultaten onderbouwd rapporteren en ecologische werkprotocollen uitwerken;
- kan ontheffing aanvragen opstellen of daarbij ondersteunen;
- kan anticiperen op en heeft voortschrijdend inzicht in het uitvoeren van ecologisch werk in de praktijk (inclusief vrijstellingen en gedragscodes);
- kan specifieke ecologische maatregelen toepassen en begeleiden;
- zet zich aantoonbaar actief in op het gebied van de soortenbescherming en is werkzaam bij Nederlandse natuurorganisaties, (semi)overheidsinstanties en/of een ecologisch adviesbureau dat bij voorkeur is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus.



- 5 De ontheffinghouder dient, met inachtneming van de voorschriften in deze ontheffing, de maatregelen uit te voeren zoals beschreven in het rapport 'Activiteitenplan vleermuizen en boomarter vervangen populieren' van 28 februari 2023 en de aanvullende gegevens van 18 maart 2024.
- 6 Indien een of meerdere in voorschrift 5 bedoelde maatregelen onverhoopt niet uitvoerbaar zijn, dienen hiervoor minimaal gelijkwaardige maatregelen voor wat betreft de functionaliteit en effectiviteit te worden getroffen.
- 7 Tijdig, uiterlijk één maand voordat de in voorschrift 6 bedoelde maatregelen worden uitgevoerd, dienen deze ter goedkeuring aan de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid te worden voorgelegd.
- 8 De details over de plaatsing, de types en het onderhoud van de voorzieningen dienen te worden gemeld via het registratieformulier verblijfsvoorzieningen op <https://eloket.odh.nl/verblijfsvoorzieningen>. Deze meldingen dient uiterlijk twee weken na het verzenden van deze ontheffing worden gedaan.

Specifieke voorschriften

- 9 Het ongeschikt maken van de huidige verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis, de ruige dwergvleermuis en de rosse vleermuis wordt uitgevoerd na afloop van het broedseizoen (ter beoordeling van de deskundige) en voor de winterperiode (15 oktober). Het gebruik van purschuim, glaswol of netten is onder geen enkele voorwaarde toegestaan. Het ongeschikt maken vindt op de volgende manier plaats
 - a De verblijfplaats wordt met behulp van een endoscoop gecontroleerd op de aanwezigheid van vleermuizen. Indien naar het oordeel van de deskundige (voorschrift 4) het verblijf geheel inspecteerbaar is én er worden geen vleermuizen aangetroffen, wordt de boom direct gekapt of wordt de verblijfplaats afgesloten;
 - b Bij de aanwezigheid vleermuizen óf wanneer blijkt dat de holte niet goed inspecteerbaar is dienen werende maatregelen getroffen te worden. Dat kan zijn op maat gemaakte exclusion flaps of het inrollen van het stuk boom met huishoudfolie waarbij de invliegopeningen vrijgelaten wordt. Om vleermuizen redelijkerwijs de mogelijkheid te geven om de verblijfplaats te verlaten voordat met de werkzaamheden wordt gestart, worden deze minimaal vijf aaneengesloten dagen te worden ingezet, waarvan minimaal drie van de vijf dagen aaneengesloten met gunstige weersomstandigheden (minimaal 10 graden, minder dan 5 Bft en droog). De weersomstandigheden dienen door de deskundige te worden opgenomen in het logboek;
 - c Wanneer het onduidelijk is waar de vleermuis zich exact bevindt of verblijfplekken zijn onbereikbaar, kunnen bomen (in delen) afgezaagd worden. Hierna dienen deze delen recht opgezet te worden tegen een andere stam aan. De openingen dienen vrij te zijn zodat vleermuizen op eigen beweging de verblijfplaatsen kunnen verlaten. Deze delen van de bomen dienen gedurende 24 uur te blijven staan onder gunstige weersomstandigheden (zie 9b);
 - d Na het ongeschikt maken, en voorafgaand aan de kapwerkzaamheden, dient een controlebezoek te worden uitgevoerd met behulp van een batdetector om de aanwezigheid van vleermuizen in de bebouwing uit te sluiten, alvorens de boom wordt vrijgegeven. Dit dient een avondbezoek te zijn.
- 10 Het ongeschikt maken van de verblijfplaats van de boomarter en het uitvoeren van werkzaamheden die zich binnen de invloedssfeer van de verblijfplaats bevinden, dienen te gebeuren buiten de kwetsbare periode, die loopt van 1 maart tot 1 september. Het ongeschikt maken van de verblijfplaats mag pas plaatsvinden als de boomarter niet aanwezig is in de verblijfplaats dit ter beoordeling van de deskundige. Indien de deskundige de aanwezigheid vast stelt, dient gewacht te worden met ongeschikt maken totdat de exemplaren de verblijfplaats uit eigen vrije beweging hebben verlaten. Het ongeschikt maken onder begeleiding van de deskundige te worden uitgevoerd.



- 11 De voorzieningen moeten functioneel zijn voor de periode waarvoor deze worden ingezet. Dit houdt in dat de voorzieningen minimaal één keer per jaar gecontroleerd dienen te worden op functionaliteit en dat – indien nodig – de functionaliteit van de voorziening op een zo kort mogelijk termijn hersteld wordt. Bij de controle dienen spinnenwebben, nesten en uitwerpselen verwijderd te worden. Het herstellen van de voorzieningen dient uitgevoerd te worden wanneer de voorziening verlaten is en buiten de kwetsbare periode van de desbetreffende soort. Hiervoor dienen de volgende periodes aan gehouden te worden:
- a Voor de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis en de rosse vleermuis, zijn dit de kraamperiode (15 mei tot en met 15 augustus) en de winterperiode (15 oktober tot en met 15 april).
 - b Voor de boommarter is dat de voortplantingsperiode, 1 maart tot en met 1 september.

Aanwijzingen voor gebruik

- Op alle van nature in het wild levende planten en dieren en hun leefgebied geldt de specifieke zorgplicht zoals opgenomen in artikel 11.27 van het Besluit activiteiten leefomgeving. Gelet op deze specifieke zorgplicht dient inzicht verkregen te worden met betrekking tot de aanwezigheid van soorten op de locatie van de activiteit. Hierbij geldt dat objectief vastgesteld moet worden of soorten negatieve gevolgen ondervinden. Indien noodzakelijk moeten maatregelen getroffen worden om negatieve gevolgen zoveel als redelijkerwijs verwacht kan worden te voorkomen. Indien negatieve gevolgen redelijkerwijs niet te voorkomen zijn, dient de activiteit gestaakt te worden. In het kader van de specifieke zorgplicht dient tevens rekening gehouden te worden met broedgevallen van vogels. Verstoring van broedgevallen van vogels dient te worden voorkomen. Voor het broedseizoen wordt geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode.
- Indien de ontheffinghouder de onderhoudsverplichting wenst over te dragen aan een derde, dan moet de ontheffinghouder zorgdragen voor het contractueel vastleggen daarvan.



OVERWEGINGEN

Aanleiding

Op 20 april 2023 hebben wij de ontvangst geregistreerd van een aanvraag om ontheffing als bedoeld in artikel 3.8, eerste lid, van de Wet natuurbescherming (hierna: Wnb). De aanvraag heeft betrekking op het rooien en herplanten van populieren op diverse locaties in Den Haag en is aangevraagd namens de gemeente Den Haag. De aanvraag betreft het opzettelijk verstoren van de gewone dwergvleermuis, de ruige dwergvleermuis en de rosse vleermuis alsmede het beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis, de ruige dwergvleermuis, de rosse vleermuis en de boomarter. Ontheffing wordt gevraagd voor het overtreden van de verbodsbepalingen zoals genoemd in:

- artikel 3.5, tweede lid, van de Wnb voor wat betreft het opzettelijk verstoren van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), de ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*) en de rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*);
- artikel 3.5, vierde lid, van de Wnb voor wat betreft het beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), de ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*) en de rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*);
- Artikel 3.10, eerste lid, aanhef en onder b, van de Wnb voor wat betreft het opzettelijk beschadigen en vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de boomarter (*Martes martes*).

De ontheffing wordt aangevraagd voor de periode 15 augustus 2023 tot en met 15 maart 2026.

Bij de aanvraag zijn de volgende, voor dit besluit relevante, documenten toegevoegd:

- Compensatieplan vervanging populieren, Ecologisch Adviesbureau Habitus B.V., kenmerk: HAAG2022-8-EB1-V1, 8 maart 2023 (ODH671089) (hierna: compensatieplan);
- Activiteitenplan vleermuizen en boomarter vervangen populieren, Ecologisch Adviesbureau Habitus B.V., kenmerk: HAAG2022-8-OH-V12, 8 februari 2023 (ODH671090);
- Nader onderzoek beschermde soorten Vervanging populieren, Ecologisch Adviesbureau Habitus B.V., kenmerk: HAAG2022-3-NO1-V1, 1 maart 2023 (ODH671091) (hierna: nader onderzoek);
- Quickscan Wet natuurbescherming Vervanging 415 populieren, Ecologisch Adviesbureau Habitus B.V., kenmerk: HAAG2021-4-QS1-V3, 1 september 2022 (ODH671092);
- Quickscan Wet natuurbescherming Spoedvervanging 82 populieren, Ecologisch Adviesbureau Habitus B.V., kenmerk: HAAG2021-2-QS1-V2, 24 december 2021 (ODH671093);
- Exceltabel, auteur, datum of kenmerk onbekend ' tabel met boominventarisatieresultaat.xlsx' (ODH671098);
- Nader onderzoek beschermde soorten Vervanging populieren, Ecologisch Adviesbureau Habitus B.V., kenmerk: HAAG2022-3-NO1-V2, 6 oktober 2023 (ODH837190) (vervangt gelijknamig rapport van 1 maart 2023).

Procedure

Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden. Op grond van het overgangsrecht in de Aanvullingswet natuur Omgevingswet is de Wet natuurbescherming nog van toepassing op deze procedure.

Titel 4.1 van de Algemene wet bestuursrecht en artikel 5.1 van de Wnb zijn toegepast op deze aanvraag.

Doordat de aangeleverde gegevens onvolledig waren, is op 4 maart 2024 verzocht om aanvullende gegevens.



Op 18 maart 2024 hebben wij de volgende aanvullende gegevens ontvangen:

- Notitie aanvullende gegevens aanvraag Wet natuurbescherming, Ecologisch Adviesbureau Habitus B.V., kenmerk: HAAG2022-8-NA-V1, 12 maart 2024 (ODH1004193);
- Constructing, erecting and monitoring Pine Marten Den Boxes, the Vincent Wildlife Trust (ODH1004194);
- Acht foto's van de geplaatste boommarker kasten (ODH1004204, ODH1004206, ODH1004208, ODH1004213, ODH1004216, ODH1004218, ODH1004220).

Verlenging

Met toepassing van artikel 5.1, tweede lid, van de Wnb hebben wij op 30 juni 2023 de termijn voor de afhandeling van de aanvraag met zeven weken verlengd.

Bevoegd gezag

De activiteit wordt verricht binnen de provincie Zuid-Holland. Gelet op de bepalingen in artikel 1.3 van de Wnb zijn wij bevoegd gezag voor de beoordeling van de aanvraag.

Toetsingskader en grondslag beschikking

De aanvraag is getoetst aan de artikelen 3.5, 3.8 en 3.10 van de Wnb en de Beleidsregel uitvoering Wet natuurbescherming Zuid-Holland.

De gewone dwergvleermuis, de ruige dwergvleermuis en de rosse vleermuis zijn van nature in Nederland in het wild levende dieren van soorten genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn. De ruige dwergvleermuis en de rosse vleermuis zijn tevens opgenomen in bijlage II bij het Verdrag van Bern.

Op grond van artikel 3.5, tweede en vierde lid, van de Wnb is het verboden:

- de gewone dwergvleermuis, de ruige dwergvleermuis en de rosse vleermuis opzettelijk te verstoren;
- voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis, de ruige dwergvleermuis en de rosse vleermuis te beschadigen of te vernielen.

Op grond van artikel 3.10, eerste lid, onder b, van de Wnb is het verboden vaste voortplantingsplaatsen van de boommarker opzettelijk te beschadigen of te vernielen (eerste lid onder b).

Op grond van artikel 3.8, vijfde lid, en artikel 3.10, tweede lid, in samenhang met artikel 3.8, vijfde lid, van de Wnb wordt een ontheffing slechts verleend indien:

- er geen andere bevredigende oplossing bestaat;
- de ontheffing nodig is omdat één van de belangen genoemd in artikel 3.8, vijfde lid, aanhef onder b, van de Wnb aan de orde is; en
- er geen afbreuk wordt gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Beoordeling

Aanvraag

Gemeente Den Haag is voornemens om 497 bomen, die een risico op omvallen hebben, te vervangen. 38 van deze 497 bomen hebben een beschermde functie in het kader van de Wnb. De bomen worden gekapt waarna de ondergrondse resten van de oude boom verwijderd worden. Daar komt nieuwe, voedzame grond voor in de plaats, waarna een vervangende boom geplant wordt. De werkzaamheden staan gepland te starten op 1 oktober 2024 en duren tot 15 maart 2025. De kap van de boom 960, waar een verblijfplaats van de rosse vleermuis aanwezig is,



wordt eerst gekandelaberd en naar verwachting over twee tot vijf jaar gekapt. Gezien deze tevens onderdeel uitmaakt van huidige ontheffing wordt de ontheffing verleend tot 31 december 2031.

Overtreding verbodsbepaling(en)

Vleermuizen

Om te bepalen of sprake is van overtreding van de Wnb heeft in 2022 nader onderzoek plaatsgevonden naar de aanwezigheid van vleermuizen binnen het plangebied. Het onderzoek is uitgevoerd volgens het Vleermuisprotocol (2021). Daarmee is voldoende aannemelijk gemaakt dat de functies van het plangebied voor de gewone dwergvleermuis, de ruige dwergvleermuis en de rosse vleermuis in kaart zijn gebracht. Hiermee zijn wij van mening dat de onderzoeksinspanning voldoende is geweest.

De gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis zijn in het plangebied aangetroffen. Er zijn in totaal zeventien paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis aangetroffen. Van tien van deze paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis is de exacte locatie niet bekend. De gewone dwergvleermuis vliegt tijdens de balts rond in zijn territorium. Hierbij vliegen ze met name langs hun paarverblijf, maar ook langs de randen van hun territorium. Wanneer er een holteboom in het territorium lag, is aangenomen dat hier een verblijfplaats aanwezig is. Zo wordt er uit gegaan van een worst-case scenario. Daarnaast is er één verblijfplaats vastgesteld die gebruikt werd als paarverblijfplaats door zowel een gewone dwergvleermuis als door een ruige dwergvleermuis en is er één paarverblijfplaats van ruige dwergvleermuis vastgesteld. Tijdens endoscopische onderzoek is tevens een vleermuis waargenomen. Dit individu betrof een gewone dwergvleermuis of een ruige dwergvleermuis. De locaties van de verblijfplaatsen is weergegeven in tabel 6 en in de bijlages 2A tot en met 2M van het nader onderzoek. Zekerheidshalve is van alle verblijfplaatsen aangenomen dat deze ook als zomerverblijf gebruikt kunnen worden. Daarnaast kunnen deze gebruikt door één of enkele individuen als winterverblijfplaats gedurende milde winters (vorstvrij). Aangenomen wordt dat er in plangebied zeventien zomer- en paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis, twee verblijfplaatsen die door zowel de gewone als de ruige dwergvleermuis gebruikt worden en één zomer- en paarverblijf van de ruige dwergvleermuis aanwezig zijn.

De rosse vleermuis is in het plangebied aangetroffen. Er zijn twee paarverblijfplaatsen van de rosse vleermuis gevonden in het plangebied. Hier is waargenomen dat een mannetje vanuit twee boomholtes balts, gevolgd door baltsvluchten in de omgeving. Eén van deze verblijfplaatsen gaat verloren. Deze boom wordt eerst gekandelaberd, zodat de verblijfplaats in eerste instantie behouden kan blijven. Wanneer de boom opnieuw een veiligheidsrisico vormt wordt de boom gekapt. Van paarverblijfplaatsen van de rosse vleermuis kan ook worden aangenomen dat de verblijfplaats wordt gebruikt tijdens milde winters. De tweede paarverblijfplaats die is aangetroffen blijft behouden.

Met de geplande werkzaamheden gaan de verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis, de ruige dwergvleermuis en de rosse vleermuis verloren en worden individuen opzettelijk verstoord. Hiermee worden de verbodsbepalingen zoals bedoeld in artikel 3.5, tweede en vierde lid, van de Wnb overtreden.

In het activiteitenplan en het compensatieplan is aangegeven dat er vier verblijfplaatsen aangevraagd worden in bomen die niet zijn onderzocht. Dit klopt echter niet, deze bomen zijn in 2023 onderzocht op beschermde functies en deze zijn niet aangetroffen zie het nader onderzoek van 1 maart 2023.

Boommarter

In 2022 is onderzoek gedaan naar de boommarter met behulp van cameravallen. Bij elke boom, in totaal acht bomen, die een voor de boommarter geschikte holte bevat is een cameraval met lokaas (blik sardientjes) geplaatst. De cameravallen zijn in de periode van 2 mei tot en met 27 juni in totaal vier weken aanwezig geweest. Tevens is bij het plaatsen en weghalen van de camera's gelet op sporen van de boommarter, zoals latrines of prooiresten. Hiermee is voldoende aannemelijk gemaakt dat de functies van het plangebied voor de boommarter in kaart zijn gebracht en zijn wij van mening dat de onderzoeksinspanning voldoende is geweest.



De boommarter is in het plangebied aangetroffen. Tijdens het onderzoek is de boommarter eenmaal vast gelegd op de cameraval bij boom 5121, waar de camera van 2 mei tot en met 30 mei 2023 heeft gehangen. In deze periode is er slechts een keer een boommarter waargenomen. Het is aannemelijk dat het geen voortplantingsplaats betreft gezien er dan meer waarnemingen zouden moeten zijn geweest. Het is derhalve aannemelijk dat het een rustplaats van de boommarter betreft. Met de beoogde werkzaamheden gaat deze rustplaats verloren en wordt de verbodsbepaling zoals bedoeld in artikel 3.10, eerste lid, onder b, van de Wnb overtreden.

Voorgestelde maatregelen

Om negatieve effecten van de werkzaamheden op de gewone dwergvleermuis, de ruige dwergvleermuis, de rosse vleermuis en de boommarter tot een minimum te beperken, worden maatregelen voorgesteld zoals beschreven in 'Activiteitenplan vleermuizen en boommarter vervangen populieren' van 28 februari 2023 en de aanvullende gegevens van 18 maart 2024. Deze maatregelen zien onder andere op het ongeschikt maken van de bebouwing in de minst kwetsbare periode van vleermuizen en de boommarter en het treffen van mitigerende en compenserende maatregelen. De uitvoering van deze maatregelen is geborgd onder voorschrift 5. De werkzaamheden worden uitgevoerd onder begeleiding van een ecologisch deskundige met kennis van de gewone dwergvleermuis, de ruige dwergvleermuis, de rosse vleermuis en de boommarter.

Geen andere bevredigende oplossing

Het project is locatiespecifiek aangezien het gaat om het uitvoeren van de kap van populieren die een veiligheidsrisico vormen. De bomen die gekapt worden zijn allemaal gecategoriseerd als 'risicoboom', waarbij vellen de enige optie is waarmee dit veiligheidsrisico weggenomen kan worden. De bomen kandelaber en of snoeien neemt dit veiligheidsrisico niet weg omdat de bomen ook deels verzakt zijn. Het gevolg van kandelaber en of snoeien is vaak het afsterven van wortels, waardoor dat wat achter blijft nog instabieler wordt. Daarnaast kunnen de snoeiwonden gaan inrotten, met name bij deze bomen die al in slechte conditie zijn. Door kandelaber en of snoeien zal het valgevaar op termijn niet afnemen. Daarnaast bestaat er de kans dat als er gesnoeid wordt bij bomen en bomenrijen die tegelijk zijn geplant, er een groot risico is dat andere takken meer wind vangen en daardoor nog sneller afbreken. Dit veiligheidsrisico wil de gemeente niet nemen. Met de planning is rekening gehouden met de kwetsbare periodes van de gewone dwergvleermuis, de ruige dwergvleermuis, de rosse vleermuis en de boommarter, maar ook met broedvogels. Wat betreft de werkzaamheden worden alle mogelijke mitigerende uitvoeringsmaatregelen getroffen om effecten op de gewone dwergvleermuis te verminderen, hetgeen wordt opgenomen en geborgd in een ecologisch werkprotocol.

Gelet op de noodzaak en wijze van uitvoering is voldoende aangetoond dat geen andere bevredigende oplossing voorhanden is. Met de gekozen werkwijze, planning en periode van uitvoering, wordt schade aan de gewone dwergvleermuis, de ruige dwergvleermuis, de rosse vleermuis en de boommarter zoveel mogelijk voorkomen.

Belangenonderbouwing

De ontheffing is aangevraagd op grond van het belang van 'andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten' zoals genoemd in artikel 3.8, vijfde lid, aanhef en onder b, sub 3, van de Wnb.

De te kappen bomen zijn in jaren zestig en zeventig aangeplant om de stad een groene uitstraling te geven. Op dat moment was ervoor gekozen om populieren te planten omdat deze soort snel groeit dat dus een snel resultaat levert. Echter, populieren hebben een korte levenscyclus (ca. 60-80 jaar). In de laatste fase van hun levenscyclus vormen de bomen vaak een gevaar voor hun omgeving. Wanneer de houtaanwas afneemt, worden populieren snel kwetsbaarder voor schimmels, takbreuk, ziektes en invloeden van buiten. Deze ontwikkeling treedt bij populieren eerder en in hoger tempo op dan bij de meeste andere boomsoorten. De bomen kennen een verhoogd risico voor het afbreken van takken. Dit blijkt ook uit het boomonderzoek, waarbij is gebleken dat de bomen inderdaad een



risico op omvallen hebben, en de bomen als risicobomen aangekaart zijn. Het advies is om deze bomen zo snel mogelijk te kappen. Takbreuk kan materiële schade of zelfs lichamelijk letsel tot gevolg hebben. Helaas hebben dergelijke ongevallen ook in Den Haag plaatsgevonden en die dienen in de toekomst zoveel mogelijk voorkomen te worden. Dat sluit ook aan bij de wettelijke zorgplicht die gemeente heeft om gevaar door bomen te voorkomen en de aansprakelijkheid die gemeente heeft, wanneer die zorgplicht niet voldoende wordt nageleefd. De gemeente is daarom voornemens om circa tweeduizend risicobomen zo spoedig mogelijk te vervangen. De beoordeling van de bomen is in een eerder stadium verricht door de Bomenwacht Nederland. Hierover is ook een uitspraak gedaan door de Raad van State². Van deze tweeduizend bomen zijn er 38 bomen met een beschermde functie voor de Wet natuurbescherming.

Gelet op het voorgaande zijn wij van oordeel dat het belang van 'andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten' voldoende is onderbouwd om de negatieve effecten op de gewone dwergvleermuis, de ruige dwergvleermuis, de rosse vleermuis en de boomarter, welke als gevolg van de uitvoering van het project zullen optreden, te rechtvaardigen.

Staat van instandhouding

Gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis

Als gevolg van de werkzaamheden gaan zeventien zomer- en paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis, twee verblijfplaatsen die door zowel de gewone- als de ruige dwergvleermuis gebruikt worden, één zomer- en paarverblijfplaats van de ruige dwergvleermuis en één paarverblijfplaats van de rosse vleermuis verloren. Van alle verblijfplaatsen wordt uitgegaan dat deze mogelijk ook een milde winterfunctie hebben. In 2023 zijn vleermuiskasten van het type Rosita van Faunus Nature Creations gerealiseerd aan bomen. Voor de 10 paarverblijfplaatsen waarvan de exacte locatie niet bekend is en niet zeker is dat ze daadwerkelijk de boomholtes gebruiken als paarverblijfplaats, zijn voor elke mogelijke paarverblijfplaats twee vleermuiskasten als compensatie geplaatst. Gezien er in de directe omgeving van de huidige verblijfplaatsen voldoende natuurlijke alternatieven voor de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis bevinden is het aannemelijk gemaakt dat er te allen tijde voldoende uitwijkmogelijkheden zijn. Voor de overige acht verblijfplaatsen van de ruige dwergvleermuis en gewone dwergvleermuis is 1 op 4 gecompenseerd. Voor wat betreft de paarverblijfplaats van de rosse vleermuis zijn vier kasten van het type 'Sofia' van Faunus Nature Creations en vier kasten van het type '2FN' van Schwegler gerealiseerd aan bomen. Het overgrote deel van de kasten zijn binnen een straal van 100 meter van de aangetroffen verblijfplaats geplaatst. Voor verblijfplaatsen waar dit niet mogelijk was zijn kasten binnen 200 meter opgehangen. De locatie van de kasten zijn weergegeven in bijlage 2 van het compensatieplan.

De gerealiseerde kasten voor de gewone dwergvleermuis, de ruige dwergvleermuis en de rosse vleermuis hebben een beperkte levensduur van circa 25 jaar³. Voor de bomen die verloren gaan wordt gecompenseerd door de herplant van bomen, waarbij alle bomen worden vervangen. Over het algemeen ontwikkelen de meeste holten zich pas in oudere bomen. Daarnaast kan het lange tijd, circa 20 tot 50 jaar, duren tot holtes gevormd zijn die geschikt zijn als verblijfplaats voor vleermuizen⁴. Hierom achten wij het redelijk om op te nemen dat de kasten, voor de periode waarvoor deze voorzieningen worden ingezet, elk jaar gecontroleerd dienen te worden op functionaliteit en indien nodig vervangen worden. Bij de controle dienen spinnenwebben, nesten en uitwerpselen verwijderd te worden. De controle dient plaats te vinden buiten de kraamperiode (15 mei tot en met 15 augustus) en de winterperiode (15 oktober tot en met 15 april). De kasten dienen gecontroleerd te worden op vleermuizen voordat de controle plaats vindt. Het jaarlijks controleren en eventueel onderhouden is ook conform de Kennisdocumenten van de desbetreffende soorten (BIJ12). Hiermee worden gedurende en na de werkzaamheden voldoende

² <https://www.raadvanstate.nl/uitspraken/@108872/201606652-1-a1/>

³ [Vleermuiskast Rosita – Faunus Nature Creations](#)

⁴ [Microsoft Word - Praktijkgids lanen en vlm - versie 26 maart \(zoogdiervereniging.nl\)](#)



uitwijkmogelijkheden aangeboden voor de gewone dwergvleermuis, de ruige dwergvleermuis en de rosse vleermuis ter compensatie voor hetgeen dat verloren gaat.

Na afloop van het broedseizoen (ter beoordeling van de deskundige) en vóór 15 oktober worden de verblijfplaatsen in de bomen ongeschikt gemaakt om te voorkomen dat er vleermuizen aanwezig zijn in de bomen ten tijde van de kap. Voorgesteld wordt om door middel van een endoscoop te controleren of er vleermuizen aanwezig zijn. Bij afwezigheid wordt de boom of direct gekapt of wordt de verblijfplaats afgesloten. Hier gaan wij deels mee akkoord. Dit mag alleen toegepast worden bij holtes waarvan zeker is dat de hele holte te overzien is. Bij aanwezigheid van vleermuizen óf de holtes naar het oordeel van de deskundige (voorschrift 4) niet goed inzichtelijk zijn, dienen werende maatregelen getroffen te worden. Bij (spechten)gaten en scheuren kunnen eigenbouw exclusion flaps toegepast worden of kan de opening van de verblijfplaats ingerold worden in huishoudfolie, waarbij de invliegopening vrijgelaten wordt. Bij de rosse vleermuis is het belangrijk dat de exclusion flap groot genoeg is voor deze soort, om de verblijfplaats te kunnen verlaten. Na het toepassen van de werende maatregelen is een controleronde nodig, alvorens de boom vrijgegeven kan worden voor de kap. Dit controle bezoek dient een avondbezoek te zijn. Dit hebben wij opgenomen in de voorschriften. Wanneer het onduidelijk is waar de vleermuis zich exact bevindt of verblijfplekken zijn onbereikbaar, kunnen bomen (in delen) afgezaagd worden. Hierna dienen deze delen recht opgezet te worden tegen een andere stam aan. De openingen dienen vrij te zijn zodat vleermuizen op eigen beweging de verblijfplaatsen kunnen verlaten. Hiermee wordt voorkomen dat individuen worden verwond of gedood. De genoemde maatregelen worden getroffen conform de richtlijnen uit het meest actuele Kennisdocument Gewone dwergvleermuis en Ruige dwergvleermuis (BIJ12).

De gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis komen verspreid voor in de directe omgeving van het plangebied en op grotere schaal binnen Den Haag. De rosse vleermuis komt minder verspreid voor in Den Haag. De soort beperkte zich tot voor kort tot landgoederen en bossen tussen Den Haag en Noordwijk, met vooral kolonies in oude beuken en eiken. De soort is de laatste jaren echter toegenomen in Zuid-Holland. Er zijn in de directe omgeving van de verblijfplaats reeds natuurlijk aanwezige alternatieven. De verblijfplaats blijft zo lang mogelijk behouden. Voor alle verblijfplaatsen geldt dat als er niks gedaan wordt, deze op den duur ook op natuurlijke wijze verloren zou gaan, omdat de bomen omvallen. Door de voorgenomen maatregelen en de beperkte omvang van het effect is het aannemelijk dat de gewone dwergvleermuis, de ruige dwergvleermuis en de rosse vleermuis in de directe omgeving aanwezig blijven.

Boommarter

Als gevolg van de werkzaamheden gaat één verblijfplaats van de boommarter verloren. Ter compensatie zijn twee boommarternestkasten van het type 'Pine Marten Den Box'⁵ opgehangen in de omgeving van de huidige verblijfplaats. De locatiekeuze is gebaseerd op zo dicht mogelijk bij de huidige verblijfplaats, in dezelfde beplantingseenheid, in een geschikte boom, waarbij de kronen van de bomen elkaar raken. Een kast is op 20 meter zuidoostelijk van de aangetroffen verblijfplaats geplaatst, de andere kast is op 40 meter afstand ten noorden geplaatst. De kasten zijn geplaatst op een hoogte van zeker 5 meter en niet direct aan een weg of voetpad. Ook voor de boommarter achten wij het redelijk om onderhoud aan de boommarterkasten op te nemen. Wanneer de controle rondes voor vleermuizen plaats vinden, dienen ook de boommarter kasten gecontroleerd te worden op functionaliteit en indien nog vervangen te worden. Dit is opgenomen in de voorschriften. Hiermee worden gedurende en na de werkzaamheden voldoende uitwijkmogelijkheden aangeboden voor de boommarter.

Voor de boommarter is tevens voorgesteld om de betreffende holte te controleren met endoscoop en indien de boommarter aanwezig is, de holte ongeschikt te maken (door middel van aangepaste exclusion flaps) voor de boommarter. Hiermee gaan wij niet akkoord, aangezien wij deze methode te invasief en verstorend voor de boommarter vinden. Indien de boommarter bij inspectie met de endoscoop wordt aangetroffen dient gewacht te

⁵ [Pine Marten Den Box | The Nestbox Company](#)



worden met alle werkzaamheden die zich binnen die invloedssfeer van de verblijfplaats bevinden totdat de boomarter de verblijfplaats op eigen vrije beweging heeft kunnen verlaten. De deskundige dient de afwezigheid van de boomarter voor de kap te controleren en de boom vrij te geven, waarna de boom direct gekapt dient te worden.

De boomarter komt in Den Haag en omgeving inmiddels verspreid voor. De soort komt op circa drie à vier plekken voor in Den Haag. Op circa 300 meter afstand van de aangetroffen rustplaats bevindt zich een belangrijk cluster voor boomarter. Het is niet aannemelijk dat de beoogde werkzaamheden invloed hebben op de lokale staat van instandhouding. De aangetroffen verblijfplaats maakt onderdeel uit van een netwerk aan verblijfplaatsen en voor alle verblijfplaatsen geldt dat als er niks gedaan wordt, deze op den duur ook op natuurlijke wijze verloren zou gaan, omdat de bomen omvallen. Door de voorgenomen maatregelen en de beperkte omvang van het effect is het aannemelijk dat de boomarter in de directe omgeving aanwezig blijft.

Op grond van het vorenstaande zijn wij van mening dat de voorgestelde maatregelen, met inachtneming van de voorschriften, voldoende zijn om negatieve effecten te voorkomen dan wel tot een minimum te beperken en dat de werkzaamheden niet leiden tot verslechtering van de staat van instandhouding van de gewone dwergvleermuis, de ruige dwergvleermuis, de rosse vleermuis en de boomarter.

Ecologisch werkprotocol

De start van de werkzaamheden dient gemeld te worden bij de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid. De werkzaamheden en de wijze waarop de maatregelen worden uitgevoerd dienen in een ecologisch werkprotocol te worden opgenomen. Dit protocol dient bij het melden van de start van de werkzaamheden meegestuurd te worden. Voorts dient het protocol op de locatie aanwezig te zijn. Hierdoor weten ook de uitvoerders op welke wijze de werkzaamheden zorgvuldig moeten worden uitgevoerd. Wij hebben dit in de voorschriften 1, 2 en 3 vastgelegd.

Samenhangende besluiten

Bij deze beoordeling is uitsluitend gekeken naar mogelijke effecten op de gewone dwergvleermuis, de ruige dwergvleermuis, de rosse vleermuis en de boomarter op basis van de aangeleverde informatie. Er kunnen nog andere toestemmingen nodig zijn om de gevraagde activiteiten te kunnen uitvoeren, bijvoorbeeld van de gemeente of het waterschap.

Conclusie

Op grond van het vorenstaande kan de gevraagde ontheffing op grond van artikel 3.8 en artikel 3.10, eerste lid, van de Wnb worden verleend.